

1 700 lět koncil w Niceji

**Smjerc, hdže je twoje dobyće?
Smjerc, hdže je twoje žahadło?**

1 Kor 15,55

Před 1 700 lětami, wot 20. meje do 25. julija 325, su na přnim ekumeniskim koncilu w Niceji, džensnišim lzniku w Turkowskej, zakładne prašenja wo Jezusowej wosobje rozsúdžili a wobzamknyli. Džěše wo konkretne prašenje: Štó je Jezus Chrystus? Je wón Syn Boži abo wosebity čłowjek? Wšelake nahlady zrazychu do so.

Wosebje měšnik Arius, wysoko kubłany teologa a filozof, zbudži ze swojimi tezami rozestajenja wo Jezusowej bytosći. Wón bě sej wěsty, zo steji Jezus drje nad čłowjekom, ale zo je přeco Bohu podrjadowany. Titul „Syn Boži“ ma jenož symboliski woznam, přetož Jezus wostanje čłowjek. Z kompromisom spytachu zwěsćić: Jezus je podobnje bytosće kaž Bóh.

Přećiwnicy Ariusa, wosebje biskop Athanasius a biskop Mikławš z Myry, nam jako swjaty Mikławš znaty, powołachu so na Swjate pismo. Tam pisa scénik Jan: „A słowo bu čěło a bydleše mjez nami, a my wi džachmy jeho krasnosť, krasnosť jako jeničkorodženeho Syna wot Wótca, poľneho hnady a prawdy.“ (Jan 1,14). A sam swědčeše Jezus wo sebi: „Ja a mój Wótc smój jedne.“ (Jan 10,30)

Na tutym zakładže zwěsćichu w Niceji, zo je Jezus Chrystus wěrný čłowjek a wěrný Bóh, samsneje bytosće kaž Bóh Wótc.

Pod kejžorom Konstantinom spožčichu cyrkwi a jeje zastojnikam wot lěta 312 wjele prawow. Přescěhanja křesćanow přestachu. Po tym zo zdoby sej Konstantin w lěće 324 samoknjestwo, bě jeho najwyši zaměr jednota Romskeho mócnarstwa. Zwada w cyrkwi a mjez biskopami steješe temu napřečo. Tehodla njezwolachu ani biskopja ani bamž koncil do Niceje, ale kejžor Konstantin.

Hačrunjež wjetšina biskopow wučbu Ariusa wotpokaza a koncil to tež tak wobzamkny, so rozestajenja na dołhi čas njezměrowachu. Mnozy starši biskopja, kotřiž

běchu přescěhowanja křesćanow w Romskim mócnarstwje hišće sami dožiwili, nochcychu hižo žanu zwadu. Hakle na koncilu w Konstantinopelu w lěće 381 so rozestajenja wo Jezusowu wosobu doskónčnje zryadowachu:

Jezus je Bóh wot Boha, wěrný Bóh wot wěrneho Boha a tehodla samsneje bytosće kaž Bóh Wótc.

Tute wuznaće plaći hač do džensnišeho a je zakład našeje křesćanskeje wěry. By-li Jezus jenož wosebje wobdarjeny čłowjek abo přiwzaty syn Boha był, kaž někotři po Ariusu hač do džensnišeho twjerdža, njeby móht ženje wšu stwórbu wumóžić. Přetož jenož Bóh sam móže hrěch swěta njesć a jón zarunać. Tak kaž to Pawoł na Korintiskich pisaše: „Bóh běše w Chrystusu a zjedna swět sam ze sobu a njeprilíči jim jich hrěchi a je mjez nami postajił słowo wo zjednanju.“ (2 Kor 5, 19)

Dokelž sta so wšehomócný a swjaty Bóh w Jezusu sam z čłowjekom, stej smjerc a zrowastanjenje Jezusa za wšu stwórbu móžnej. Přez Jezusowy křiž so stwórbu wumóži. Zrowastanjenje wobkruća: „Smjerc, hdže je twoje dobyće? Smjerc, hdže je twoje žahadło?“ (1 Kor 15,55) Hrěch, hela a čert su přewinjene.

Dokelž njeje mjez křesćanami a bohužel tež w cyrkwi přeco jasne, štó Jezus woprawdže je, widži so 1 700lětný jubilej koncila w Niceji jako dobra skladnosť k wobnowjenju wuznaća:

Jezus Chrystus, samsneje bytosće kaž Bóh Wótc, je zdobom wěrný Bóh a wěrný čłowjek. Přez njeho su nam wrota do paradiza wotewrjene. Jemu sluša móc a bohatstwo, mudrosć a sylnosť, česć a chwalba wot wěčnosće hač do wěčnosće.

*Thomas Schädlich,
farar w Husce*

Jutrowničku rano před Slepjanskej cyrkwju wozjewja jutrowne spěwarki zrowastanjenje Jezusa. Foto pochadža z jutrownički lěta 2020.

Foto: Gerald Schön

Kak móžu so z někim spřecelić?

Ach, lube džěci, wčera mějachmy w swójbje rozmołwu, na kotruž tak spěšnje njezabudu.

Běch so runje ze šule nawróciła a přeco hišće běch dospołnje rozbudžena. Ach – rozbudžena njeje prawe słowo, prawje rozhněwana sym była. Wěsće, poprawom ze swojimi sobušlerjemi derje wuńdu. Z někotrymi sej druhdy hrajkam, jenož z tu- tej jednej holcu so docyła njeznjesu. Mi tak je, hač njeby był jenički džeń, na kotrymž njeby wona spytała mje někak mjerzać.

Wčera bě runje tajki zahubny džeń: Wona měješe někajke placki, kotřež je w rjadowni rozdzělila. Jenož mi njeje nič dała. Dla teho placka njebych była zła, ale zo běch jenička, kotřež nič dała njebě – to boli. Čujach so cyle wuzamknjena, sama, kaž zo njebych była džěl našeje rjadownje. K temu přińdže, zo w rjadowni tuchwilu nikoho nimam, z kotrymž bych wopravdže spřecelena była. Druhdy swojej sotře zawidžu, zo ma přeco črjodu swojich najlěpšich towaršow wokoło sebjě.

Znajmjeńša je mje to chětro zrudziło. Hdyž wječor we tožu ležach, bě to najske- rje widžeć. Nank znajmjeńša je so mje wjacore razy prašať, čehodla tak zrudnje

hladam. Po něšto wahanju sym jemu wšo rozpowědała.

Ale kak da móžu so z někim spřecelić? Přecelku sej napjec wšak njemóžu. Mjeztym zo je so moja sotřička skoro z luteho woščě- ranja puknyła (je sej drje napječenu přecel- ku předstajila), smój z nankom přemyslo- wať, kak dyrbi tajka dobra přecelka być.

Přeceljo sej dowěrjeja, so za to zajimuj, kak so ći dže. Přecelce móžeš powědać, štož chceš, dyrbiš pak tež poskać, hdyž wo- na powěda. Přecelam pomhaš, runje tak kaž přecel tebi pomha. Z přecelami móžeš hromadže hrajkac a dyrdomdeje dožiwić.

Nank měni, zo měješe tež Jezus přecel- low a přecelki. Nichtó z nich njeby na tym dwělowať, zo wšitcy na Jezusa poskaja – wšako je wón Boži syn. Přiwšěm pak praji Jezus: „Njemjenuju was wjace služownikow, ale přecelow!“ Mjez přecelami nje- smě tuž jedyn přeco wšo postajeć a druhu dyrbi so po tym měć.

Prajach nankej, zo drje nětko wěm, kak dyrbi přecelka być. Ale kak dyrbju sej tajku namakać, je mi přeco hišće hódančko.

Wón měnješe, zo so druhdy ludžo zetka- ja, kiž pytnu, zo so za samsnu wěc zajimu- ja, kiž samsne žorty lubuja abo kiž su po-

dobne wěcy dožiwili. To pak móže jenož započatk přecelstwa być. Přecelstwa su wjace hač to, zo maš samsne wěcy rady.

Nank měni, zo dyrbi kóžde přecelstwo najprjedy rosć kaž tajka rostlinka. A zo by rostlo, trjeba přecelstwo runje to, štož sej wot přecelow přejemy: Móžeš připoslušac, hdyž něchtó wo sebi powě- da. Móžeš pomhać, hdyž je trjeba. Móžeš někomu něšto darić, jeli ći za tym je. Při wšěm je wažne, štož bě Jezus prajiť: „Wšit- ko, štož činiće, njech so stanje z lubosću.“ Přecelku namakać móžeš drje najlěpje přez to, zo sy sama dobra přecelka.

Wěsće, snano to hnydom jutře raz spy- tam z Karlotu z mojeje rjadownje. Wona mjenujcy tež husto kusk samotna w šuli sedži ...

Hač do bórže, waša Mina
Měrcin Balcař

79. serbski ewangelski cyrkwinski džeń 17. a 18. meje w Husce „Spěwajće Knjezej nowy kěrluš.“ (Ps 98,1)

Sobotu, 17. meje

15.30 hodź. zahajenje w awli powołanskeho gymnazija (Serbski sup. K. Rummel)

15.45 hodź. přednošk a čitanje dr. Roberta Lorenca wo Husćanskej wosadže w Mukowej statistice Łužiskich Serbow (němsce)

16.30 hodź. swačina a bjesada

18.00 hodź. Boža služba w cyrkwi (němsce, farar Th. Schädlich)

Njedźelu, 18. meje

10.00 hodź. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom, předuje Serbski sup. n. w. Jan Malink, zdobom kemše za džěci (Katja a Leńka Meyerec)

12.00 hodź. wobjed w awli powołanskeho gymnazija

13.00 hodź. připołdńska přestawka z ludowymi spěwami a wšelakimi přinoškami

14.30 hodź. koncert 1. serbskeje kulturneje brigady Serbskeho gymnazija Budyšin pod nawodom Judith Kubicec

Serbski rozhlós MDR (UKW 100,4) njedźelniše kemše live wusyła.
Wšitkich Serbow wutrobnje na cyrkwinski džeń přepróšujemy.

Džěacy projektny chór

Posledna proba džěcaceho chóra za serbski cyrkwinski džeń w Husce wotměje so srjedu, 14. meje, w 17 hodź. w Husćanskej cyrkwi, prjedy hač ma chór potom na kemšach njedźelu, 18. meje, swój wustup. Chór wobsteji z džesac džěci z Budyšina a wokolnych wosadow a z džesac džěci Hodžijskeje kurendy.
Mato Krygař

Wodženje po Tuchorju

Do njedźele Kantate budže wosebite wje- dženje po Tuchorju. Na wjele narownych kamjenjach steja štučki kěrlušow abo spě- wow. Tež serbske teksty su pódla. Wopyta- my tute pomniki, slyšimy spěwy a sej tež zhromadnje zaspěwamy, wšako rěka Kan- tate „Spěwajće!“ Wjedženje započnje so sobotu, 17. meje, w 15 hodź. při zachodže Při cyhelskim nasypje.
Evelyn Fiebigler

Mejemjetanje w Bukecach

Mejemjetanje w Bukecach budže sobotu, 24. meje, w 14.30 hodź. na Karla Marxo- wym naměsće. Skupina Serbska reja a du- jerjo wosady přewodžeja wustup drastowe- je skupiny. Přizamknje so pisany program na žurli „Wjesenje hospody“ z dźiwadłom za džěci, dudakom a fotowej wustajeńcu. Wo čelne derjeměće je postarane.

**Bukečanska Bjesada
a Kulturu spěchowace towarstwo**

Marka Maćijowa sydondžesatnica

Što činić, zo njeby ličba serbsce rěčacych dale spadowała? Je rewitalizacija serbsčiny móžna? Na tute a dalše prašenja je so Marka Maćijowa wotmołwow abo nastorkow nadžijała, jako přeprasy njemało Hornjo- a Delnjoserbow do pisanja esejow wo přichodže Serbstwa. Lěto pozdžišo měješe nimale dwaceći tekstow na blidže, kotrež potom lektorizowaše a za knižne wudaće přihotowaše. Kelko džěła za tym tči, wě jenož wudawaćelka sama. A tróšku tež awtoriki a awtorojo, z kotrymiž je Marka Maćijowa na tekstach džěłała. Z próstwy do sobudžěła je nastala kedžbyhódna wotměnjawa a zajimawa zběrka esejow pod titulom „Serbstwo, quo vadis?“ (2024).

Lubosć ke kniham je so jubilarce hižo do kolebki položila. 31. meje 1955 narodži so wona jako druhe džěčo Pětra Malinka, fararskeho syna z Łaza, a Katy rodženeje Cyzec, wučerskeje džowki z Baćonja. Ze štyri sotrami a bratromaj wotrosće w Budyšinje. Nan bě lektor, spisowaćel a wudawaćel Zchromadženych spisow Čišinskeho. Mać je tójšto knihow do serbskeje rěče přeložila a wjele lět Serbske džěćace džiwadło sobu nawjedowała, hdžež wšitke Malinjec džěći sobu skutkowachu.

Marka Malinjec maturowaše 1974 na Serbskej rozšěrjenej wyšej šuli w Budyšinje a studowaše po tym na Humboldtowej uniwersiće w Berlinje džiwadłowe wědomosće. Po wuspěšnym zakončenju studija nastupi lektorske džěło w Ludowym nakładnistwje Domowina. Mjeztym bě so wudała na Jürgena Maćija z Lichanja, džensa znateho fotografikarja. Jimaj narodžichu so tře synojo. Wjeselić móžetaj so mjeztym nad wosom wnučkami.

1994 sta so Marka Maćijowa z nawjedowacej lektorku za powšitkownu a wědomostnu literaturu. W léće 2003 přewza jako jednaćelka cyłkownu zamołwitosć za serbske nakładnistwo, kotrež hač do meje léta 2020 nawjedowaše. Z jeje iniciatiwy

Jubilarka Marka Maćijowa

Foto: Jürgen Maćij

wuńdze wot léta 2000 w němskej rěči rjad beletrije „Die sorbische Bibliothek“. Před lětomaj je wudała dwanaty zwjazk pod titulom „Wie ein Mittelpunkt entsteht“ z prozatekstami, kiž su po 1990 nastali. Dalši ma drje hišće lětsa wuńc. Zwjazki spřistupnjeja čitarstwu twórbje serbskeho literarneho herbstwa a načasneje literatury w němskej rěči. Přeložene abo w němskej awtorskej wersiji předleža na přikład wuběr fabulow Handrija Zejlerja, basnje Myny Witkojc a nowela Jurja Kocha. Wobšěrne dodatne informacije a dosłowa podkládaju naročny format tuteho rjadu.

Jako awtorika mějach zbožo, wobhladniwe lektorske džěło Marki Maćijoweje dožiwjeć směć. Jeje dokładne rozestajenje z tekstami, přemyslene pokiwy a wěcowne přijomne wašnje polěkuja wuspěšnemu zchromadnemu džělu. Wosebje rady dopominam so na nastace mojeje knihi krótkoprozy „Stop a stup“ a na projekt rječazoweje basnje zchromadnje z Róžu Domašcynej a Měrku Mětowej. Jako jednaćelka LND bě Marka Maćijowa wotewrjena za inowativne formy a zmóžni wudaće knihi „Znaki pominaki kopolaki“.

Nimale poł lěttotka je jubilarke serbske knihi lektorizowała a wudawała. Wot spočatka swójeho powołanskeho puća so wona ze serbskim pisanym słowom zaběra a rozestaja, je tworila rozsudy a wuměnjena za wudawanje serbskeje literatury na wysokim niwowje. Sym sej wěsta, zo by serbske čišćane literarne tworjenje bjez njeje chudše było.

Tež jako wuměnkarka wostanje Marka Maćijowa serbskej literaturje swěrna. Stara so dale wo to, zo so serbsčina do jednozložkowosće njezhubi a so folklorje njepodwoli.

W serbskich medijach wozjewja přede wšěm recenzijske a rozprawy. Woblubowany je jeje rjad „Znowa čitała“ w Serbskich Nowinach, hdžež skedžbnja na literarne drohoćinki. Njewopisuje pak jenož wobsah a rěčne wosebitosće knihow, ale podawa zajimawe informacije wo spisowaćelach a tu abo tamnu wosobinsku anekdotu. Při tym móže ze swójeho bohateho fundusa nazhonjenow čerpać. A cyle připódlu wabi za Smolerjec kniharnju a tam zaměstnjeny antikwariat.

W towarstwie Přećelow Smolerjec kniharnje je Marka Maćijowa wot léta 2022 člonka předsydstwa. Tež w dalšich towarstwach sej jeje aktiwne sobudžěło waža. Angažuje so hižo léta dołho w Maćicy Serbskej, w Zwjazku serbskich wumělcow a w Serbskim ewangelskim towarstwie.

Za naš časopis Pomhaj Bóh je Marka Maćijowa spuščomna awtorika. Prawidłownje rozprawja wo džěławosći a rozsudach Serbskeho wosadneho zwjazka, w kotrymž předsydstwje wona sobu džěła. Bě a je wobdžělena na redakciju, lektorizowanju a wudaću serbskorěčnych ewangelskich spisow, kaž na w léće 2023 wuškej „Kemšacej knize“. Hižo 25 lět wuńdu w LND „Wšědne hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady“. Tute Marka Maćijowa hač do džensnišeho lektorizuje. Za spěwnik „Zernička“ je w redakcijskej skupinje sobu džěłała. Wukonja swěru čitansku službu na serbskich kemšach w Michałskej cyrkwi a koriguje teksty někotrych rěčnikow nabožneho słowa w Serbskim rozhlósu.

K jeje jubilejnym narodninam přēju Marce Maćijowej wšo dobre, strowotu a Bože žohnowanje za dalše skutkowanje na dobro serbskeho ewangelskeho a literarneho žiwjenja. **Měrana Cušcyňa**

Wuběr serbskich publikacijow w zamołwitosći Marki Maćijoweje

Němski duchowny ze serbskej dušu a wótrym jazykom

Spomnjeće na Wětošowskeho fararja Klausa Lischewskeho (1935–2014)

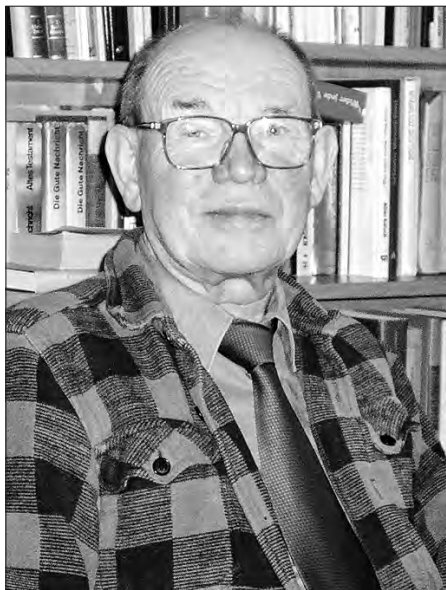
Dnja 4. meje by farar Klaus Lischewsky z Wětošowa woswjećil swoje 90. narodni-ny. Běch jeho hižo kónc NDRskeho časa zeznał a so jeho prašał, hač su na pohrjebnišću we Wětošowje narowne kamjenje ze serbskimi napisami. Wón džě měješe žiłku za džělo ze starymi aktami a kulturnymi wosebitosćemi. Wosebje je sej jónkrót-nosť serbskeje kultury wokoło městačka w Blótach wuwědomił. Při tym wězo tež pytny, kak mało přichilnje jeho wosadni wo tym myslachu.

W serbskich a němskich publikacijach zawostaji tójšto slědow, na přikład w protyce „Stog“, w Nowym Casniku, w „Serbskich drogotkach“ Serbskeho muzeja a wězo w němskich regionalnych nowinach. Nadpisma někotrych stawizniskich nastawkow přeradźa jeho zajim za Serbow: „Aus der Geschichte der Wendischen Kirche zu Vetschau“, „Scheibchenweise abgeschafft: die wendischen Gottesdienste in Vetschau“, „Die Zerstörung der wendischen Identität“, „Benjamin Bieger, 1873–1945: letzter wendischer Pfarrer von Vetschau“, „Der vergessene Sohn: Hans Bock/Johannes Bocatius, geboren 1569 in Vetschau“ a „Erinnerungen an den Vetschauer Oberpfarrer Martin Rocha“.

Farar Lischewsky bě wosoba z kritiskim wóčkom za wšo, štož z Domowinu zwisowaše abo ze směra Budyšina do Delnjeje Łužicy žołmješe. Němske pomjenowanje „Sorben“ so jemu njelubješe, jeho wosadni chcychu radšo dale „Wenden“ być. Zo běchu němscy krajenjo woznam „wendisch“ a „Wende“ lětsotki dołho jako wudmo wužiwali, jich njepřeswědči. Pomjenowani „sorbisch“ a „Sorbe“ běštej jim cuzej. Začuwachu jej jako jim wot SED za čas NDR nanuzowanej. Farar Lischewsky wupraj, štož ludžo we Wětošowje a wokolnych wsach myslachu, sej pak dla špatnych nazonjenjow z knježacymi sami zjawnje rjec njezwěrichu. Z Berlina pochadźacy farar rěčeše, kaž bě jemu tam pysk narostl: „Sorben wolln wa nich sein, Wenden solln wa nich sein – denn sind wa em Deutsche!“

Tuta zasakłosc je pozadk teho, zo pisa so w Braniborskej nětke „Sorben/Wenden“ resp. „Sorben und Wenden“ w zjawnych dokumentach a wozjewjenjach. Smój sej z fararjom Lischewskim byłoj přezjednaj: Štóz so „Wende“ mjenuje, je potomnik tudyšich słowjanskich prawobydlerjow. Jako wudmo nima tuž wuraz žane wopravenjenje, skerje nawopak!

Farar Lischewsky njeje serbsce móht, wothladajo wot někotrych słowow. Ale wón wědžeše, zo pokaza jeho swójbne mjeno na słowjanske korjenje. Wo sebi praješe, zo so čuje jako „Wendenpfarrer“, a wobdželeše so prawidłownje na wuradźowa-

Farar Klaus Lischewsky w lěće 2004

Foto: Werner Měškank

njach džěloweje skupiny Serbska namša.

Jako člon zwjazka němskich „Pfadfinder“ bě raz sobustawow do Delnjeje Łužicy přeprósyl a jim mjez druhim wuhotował zarjadowanje ze serbskim wobsahom. Bě hordy na to, zo móžeše swojim hosćom, kiž běchu zwjetša ze zapadoněmskich kónčin přijěli, něšto předstajeć, štož woni do teho znali a wědzeli njeběchu.

Wot lěta 1995 je farar Lischewsky 18 razow sobu organizował serbsko-němske kemše we Wětošowje. Němske kemše njeje za to přepožil, ale wosadnym wozjewił, zo tutu njedzelu němske kemše njebudu a zo njech na serbske přińdu, wšako je serbsčina rěč jich přjedownikow. Wón so radowaše, hdyž kemšerjo w jeho přitomosći serbowachu.

Farar Klaus Lischewsky, jeho žona Loni a z nimaj tež wosada (jako jenička wosada w Delnjeje Łužicy) přistupichu 1994 załoženemu Spěchowanskemu towarstwu za serbsku rěč w cyrkwi.

Raz powědašaj mi w Serbskim muzeju wopytwarjej z Wětošowa, zo chcetaj rady mólby Wylema Šybarja widzeć a zo běštaj wosebje tehodla přijětoj. Přece jimaj rady spjelnich. Wot njeju zhonich, zo ma so w přichodnych dnjach row serbskeho molerja we Wětošowje zrunać a zo je narowny kamjeń hižo přeč. Sym nablaku na fararja Lischewskeho zazwonił a jemu powědał wo wuznamje Šybarja a jeho rowa. Bjez komdženja so farar wo naležnosť staraše. Džensa je tam dwurěčnje wuhotowane nowy kamjeń na zachowanym rowje. Mjezty je město Wětošow rowaj znateju Serbow, molerja Šybarja a fararja Běgarja, pod škit stajiło a jako čestnej rowaj pomjenowało.

Wosebity kapitl bě založenje towarstwa Pónaschemu swjatki 1999 w sotrowni we Wjerbnje. Farar Lischewsky bě sobuzaložer a bu jako člon předsydstwa wuzwolony. Tež mje přecelnje prosychu, ale njezastupich. Nochcych stajnje zaso diskutować wo słowomaj „Sorbe“ a „Wende“. Jako mje a tehdyšu zamołwitu za serbske naležnosće wokrjesa Sprjewja-Nysa prosychu, přenje wólby přewjesć pomhać, to rady sćinichmoj. Na založenje Pónaschemu někotři w Domowinje nadreagowachu, podobnje kaž tuchwilu pola Serbskeho sejma.

Na zarjadowanjach Pónaschemu wšak so tež Domowinjenjo rady wobdžělichu. Legendarne běchu Serbske blida w Zušowje, němsce „Wendischer Kaffeeklatsch“, na kotrež přeprosyštaj něšto lět farar Lischewsky a Zušowski wjesnjana Fryco Šymank. Tam chodźachu ludžo, kiž chcychu rady serbsce rěčeć a spěwać. Tež někotre kubłarki z wokoliny Wětošowa so rady wobdžělichu.

Jónu mje farar Lischewsky zazwoni a so rozhorjony prašeše, hač wěm, zo mnozy přistajeni w Serbskim ludowym ansamblu docyła serbsce njerěča a ani serbskeje narodnosće njejsu? Po jeho předstawach měli tam jenož Serbowki a Serbja hudźić, rejować a spěwać, zo by wšo awtentiske było! Kak móht, rjeknych jemu, přez lětsotki hanjeni a po ličbje zaměrnje pomjeńšeny lud džensa telko wusahowacych ludźi zrodźić, zo by měł dosć wumělcow za wšitko? Hižo za nowiny přihotowane přinošk njeje wón na moju próstwu wotpóstał. Ředko hdy sym zetkał druhého Němca, kiž by swoje měnjenje skorigował dla napřečiwneho argumenta.

Na Dnju wotewrjeného pomnika w lěće 2008 je farar Lischewsky po serbsko-němskich kemšach we Wětošowje přeprósyl na wulět do susodnych łobožic. Tam bě wón z pomocu małeje karty, kotruž běch nadešoł w němskim domizniskim časopisu lěta 1928, pytał a namakał zabyte město pohanskeho swjateho žórła. Džensa je tam małe wotpočnišćo z ławku, serbsko-němskej informaciskej taflu a rekonstruowane studnju.

Podpěrował je farar Lischewsky tež nastaće wosebiteje wustajeńcy składnostnje 130. rónicy založenja Mašicy Serbskeje w lěće 2010 w Serbskim muzeju w Choćebuzu z dokumentami z wosadneho archiwa.

„Delnołužicy Serbja a křescenjo njezhubja z Klausom Lischewskim jenož fararja a dobreho přecela, ale tež njesprócniwego wojowarja za to serbske“, pisaše so w němskej nowinje, jako so 79lětny wuměnkár na prawdu Božu poda.

Werner Měškank

Jutry w domiznje prjedownikow

Potomnicy serbskich wupućowarjow z Awstralskeje wospjet Łužicu wopytali

Mandželskaj Betty a Colin Huf staj potomnikaj Serbow, kiž běchu srjedź 19. lětstotka z Bukečanskich kónčin do Awstralskeje wupućowali. Bydlitaj we wsy Tarrington, kotraž něhdy Bukey / Hochkirch rékaše. Domiznu swojich prjedownikow wopytšaj přeni raz w léce 2005 a po tym hišće tójšto króc. Lětsa k jutram přijědžestaj ze skupinu 16 potomnikow Serbow, zo bychu jutry we Łužicy dožiwili.

Čichi pjatk

Po tym zo bě skupina něšto dnjow w Delnej Łužicy a w Drježdžanach přebywała, dojedže čichi pjatk dopođnja do Budyšina. W hosćencu „Wjelbik“ wočakowaše wopytowarjow nimo dobreje jědže předsyda Domowiny Dawid Statnik. Jako katolski křesćan rozprawješe hosćom wo naložku křižerstwa a wo swojich wosobinskih dožiwjenjach jako wjelelětny křižer w Ralbičanskim procesionje.

Popođnju swječachu awstralscy hosćo sobu čichopjatkowniše serbske kemše z Božim wotkazanjom w Michałskej cyrkwi. Po tym jich nawodnica Betty Huf, kotraž je z dobom předsyda serbskeho towarstwa Wendish Heritage Society Australia, wšech kemšerjow postrowi. Zhromadnje zanjesechu wopytowarjo čichopjatkowniši kěrluš w jendželskej rěči. W krótkim přednošku předstajaj po tym sup n. w. Jan Malink wopytowarjam Michałsku cyrkej a wosadu.

Do wsow prjedownikow

Njeparujomne při přebywanju we Łužicy je wopyt wsow, z kotrychž serbscy prje-

downicy pochadźachu. Přewodžane wot Trudle Malinkoweje podachu so Awstralčeno hižo pjatk nawječor do Bělšec, Budestec a Jiłoc južnje Budyšina. Sobotu popođnju přizamkny so koťožeba po wuchodnych Budyskich wsach, kotraž wjedžeše přez Bošecy, Kumšicy, Rakojdy, Chortnicu, Hrodzišćo, Koporcy, Bukey, Trjebjeńcu, Mješicy a Delany wróćo do Budyšina.

W tójšto wsach móžachu hosćo historiske domy a statoki wobdźiwać, kaž běchu je jich prjedownicy hišće znali. W Bošecach bě wosebje stara šula z lěta 1838 zajimawa, do kotrejež běchu někotři z wupućowarjow chodžili. Hnujaca w Hrodzišću bě stara škla dupy, kotraž bě so tež při křećenju někotrych prjedownikow wužiwała. W lěsku nad Rachlowom dožiwichu wopytowarjo jutrowne třelenje wjesneje młodžiny. W Delanach wočakowaše jich w Siemensec hospodliwym domje bohata swačina. Při wuchodžowanju po wsy wopytachu ródny statok fararja Jana Kiliana, kotryž bě něhdy Serbow do Texasa wjedł.

Trudla Malinkowa

Jutrownička

Program jutrownu njedzela započaja so rano w 6 hodź. z jutrownym spěwanjom we Wuježku. Dohromady zhromadźi so něhdze 60 wěrnych na dworje Pawlikec statoka. Znate jutrowne kěrluš spěwachu so serbsce a němsce. Jako scěnje čitaše so jutrowna stawizna po swj. Marku serbsce. Předowanje fararja Haenchena běše tehorunja serbske, němski přeložk steješe na programowych łopješkach. Próstwy a modlitwy

Někotři wobdźelnicy jutrowneho spěwanja

Foće: Mato Krygař

běchu dwurěčne a Wótčenaš serbski. Awstralscy hosćo wobohačichu nutrnosć z kěrlušomaj w jendželskej rěči. Wo dostojnje zakončjenje postarachu so jutrowni dujerjo.

Na awstralskich wopytowarjow čakaše potom zhromadna snědań na farskej žurli w Bukecach. W swobodnym času hač do swjedženskeje Božej služby wobhladachu sej kěrchow a Boži dom. Město předowanja předstajichu džěci wosady musical po jutrownych podawkach před lěttysacomaj w Jerusaleme.

Po kemšach přewodžeše farar Thomas Haenchen wopytowarjow na jutrowny wobjed do hosćenca „K lipje“ w Lejnje. Do jědže spěwachu wšitcy serbski džakny kěrluš „Přinďz, knjez Jezu“.

Popođniši přewod hosći měješe Daniel Zoba z Biskopic na starosći. Džakowano swojich znajomoscow jendželšćiny móžeše na mnohe prašenja hosći wěcywostojnje wotmołwjeć. Zhromadnje dojedžechu sej na křižerjow do Ralbic, hdzež zeznachu tamniši wosebity kěrchow a dožiwichu rozžoňowanje Kulowskeho procesiona, kotryž so po trójnym wobjěchanju na dompuć poda. Dalši puć wjedžeše do Pančic-Kukowa, hdzež móžachu sej klóšter wobhladać a klóšterskich křižerjow domoj witać. Zakončace spěwanje křižerjow w klóšterskim dworje běše wosebite dožiwjenje.

Po rozžoňowanju z Bukečanami podachu so Awstralčeno k wječeri do hosćenca w Jědlicach. Hižo pónđzela rano Łužicu zaso wopuščichu a wotjědžechu k dalšim z wupućowanjom do Awstralskeje zwjazanim městnosćam do džensnišeje Pólskeje.

Arnd Zoba

Tójšto wěrnych zhromadźi so jutrowničku rano k rańšej nutrnosći na dworje Pawlikec statoka we Wuježku. Mjez nimi bě skupina potomnikow Serbow z Awstralskeje.

Po serbskich ewangelskich duchownych pomjenowane domy a rumnosće (5)

Mato Kosyk – farar, basnik a wupućowar

Mato Kosyk

Mato Kosyk narodži so 1853 jako syn bu-
ra we Wjerbnje. Po tym zo bě dočasne
Choćebuski gymnazij wopušćil a chwilu
pola železnicy džěłał, bě wot lěta 1877 do-
ma we Wjerbnje žiwy, hdžež płódnje na
serbskim literarnym a publicistiskim polu
skutkowaše. Pisaše basnje a balady, džěla-
še sobu na nowowudaću delnjoserbskich
spěwarskich a bě soburedaktor Brambor-
skich Nowin.

W lěće 1883 přizamkny so serbskim
wupućowarjam do USA, hdžež so na fa-
rarja wukubła. Rady by so po tym do Łuži-
cy wróćil, ale w Němskej so poměrnje niłki
teologiski studij w USA njeprípóznawaše.
Tak wosta čas žiwjenja w Americe, hdžež
we wšelakich wosadach fararješe a sčas-
mi hišće serbsce basnješe. Z wotchadom
na wuměnk 1913 zasydli so jako farmar
w Albionje, Oklahoma. Tam 1940 zemřě
a swój posledni wotpočink namaka.

Šula „Mato Kosyk“ w Brjazynje (1954)

W delnjolužiskim Brjazynje sta so samsne
kaž mjez druhim w Barće a Njeswaćidle
w Hornjej Łužicy: Po 1945 spotorhachu
kulturnostawiznisce hódny hród, kiž so po
měńjenju tehdy knježacych do swětleho
socialistiskeho přichoda njehodžeše, ale
so jako swědk čěmneje wuklukowarskeje
zašłosće wotstronić měješe.

Tak Brjazynski barokny hród, kotryž bě

Mato Kosyk (1853–1940) Repro: archiw PB

njewobškodženy wójnu přetrał, w lěće
1946 spotorhachu. Na jeho městnje na-
twarichu w hrodowskim parku centralnu
šulu za Brjazynu a wokolne wsy.

Při jeje wotewrjenju 28. awgusta 1954
spožčichu jej mjeno serbskeho fararja
a basnika, kotryž z bliskeho Wjerbna po-
chadžeše. Zdobom přepodachu šuli relief

z portretom Kosyka, kiž bě rězbar Konrad
Zenda z Drježdžan stworil.

Zo by so serbski raz šule podšmórnył,
dósta fasada jako wosebitu wozdobu
sgrafito. Tutón předstaji rejowarjow w del-
njoserbskej drasće, kotřiž „Šewca“ rejuja,
k čemuž hercay na dudach a husličkach pi-
skataj. Sgrafito stwori moler Günther
Wendt ze Złeho Komorowa.

Dalše wopominanja Kosyka

W ródnyj Wjerbnje staj Matej Kosykej
pomnikaj wěnowanej. Starši je Domowina
1963 w něhdyšim knježim dworje postajić
dała. Młódsi wotkrychu w lěće 2003 sklad-
nostnje 150. narodnin Kosyka w małym
zelenišću při dróze do Bórkowow.

W Albionje, Oklahoma, je dom zdžerža-
ny, kiž bě sej Mato Kosyk jako swój wuměnk
natwaril a hdžež je z mandželskej a synom
žiwj był. Wuznama něhdyšeho wobydlerja
dla je dom wot lěta 1979 zapisany do pom-
nikoškitneje lisčiny National Register of
Historic Places. Dale je na Albionskim kěr-
chowje Kosykowy narowny kamjeń zdžer-
žany, kotryž pak su při syćenju trawy před
něšto lěta trochu wobškodžili.

W texaskej stolicy Austinje česća serb-
skeho fararja a basnika z mjeđzanej bustu,
kotraž steji w bibliotece kubłanišća Luther-
skeje cyrkwyje Missouri-synody Concordia
University Texas. Bustu je wuměłča Eloiese
Krabbenhoft skladnostnje 150. narodnin
Kosyka w lěće 2003 stworiła.

Trudla Malinkowa

Zakładna šula „Mato Kosyk“ w Brjazynje: W lěće 2016 měješe šula jenož němski napis. Hač je so to mjeztym změniło? Sgrafito na šuli „Mato Kosyk“ pokaza rejowarjow w delnjoserbskej drasće, kotrymž hercay na dudach a husličkach piskataj.

Foće: Trudla Malinkowa

Swěrný pohonč Awgust Pawlik pola Křižanec w Třělanach

Wot pohonča Awgusta Pawlika žadyn wobraz njeeksistuje. Na foće staj widzeć jataj, kiž za čas Prěnjeje swětoweje wójny na Křižanec kuble džěłaštaj.

Repro: Pawoł Wirth

Přeco zaso na Awgusta myslu, kiž bě po Prěnjeje swětoweje wójnje 1918 we wójskej uniformje w Třělanach pod Budyšinom na Křižanec statok přišoł. Maćerka mi powědaše, kak bě jako młodzenc k jeje maćeri přišoł a ju wo džěto prosył. Wowka džědej naležnje radžeše, jeho jako pohonča přistajić. A to bě jara dobra rada. Awgust wosta swoje cyłe dalše žiwjenje jako swěrný a spuščomny džětaćer na kuble.

Nad hródzu měješe swoju skromnu komorku, kotraž bě přeco zamknjena. Za bratra a mje bě to wužadanje. Spytachmój wospjet přez klučowu džěrku pohladać. Kak bě Awgust po džěle žiwy? Wón bě namaj zajimawa a potajna wosoba, dokelž bě na swoje njewšedne wašnje žiwy.

Awgust swojeju staršuju njeznaješe, kaž to w tamnišim času pola čeladnych ničo wosebiteho njebě. Hač so tehodla rudžeše? Džětaše a bydleše na kuble, so pak wot Křižanec do swójby njepruwza. To tehdom tež tak běše, zo so čłowjek posudžowaše po tym, štož měješe a zwotkel pochadžeše.

Awgust bě dobroćiwý čłowjek. Maću Křižanec Lizku měješe wón jara rady. Naša mać bu jako džěčo wot Awgusta lubowana a pěstowana. Wona by jeho rady do Křižanec herbskeho rownišća pochowała, ale naš nan so přećiwu temu wobaraše. Na Michałskim pohrjebnišću njedaloko čěłownje bě jeho row. Někak hišće wěm, hdže tute městno bě. Što wo to, we mni je tuta dobroćiwá duša dale žiwa.

Awgust bě takrjec prawa ruka džěda, kotryž bě so zbrašeny z wójny wrócił. We wšěch ratarskich džětach so wuběrny wu-

znaješe a je rozumješe. Wšo štož činješe, bě akuratne a wěcywustojne, tak mi maćerka powědaše. Swědomiće džětaše a bě sprawny, zdwórliwy a spokojny. Njewěm so dopomnić, zo je so hdy z nikim wurěčował. Snadž jemu po 1939, jako džěd k ubo rozpušći, konje a pola falowachu. Rady pod hołym njebjom džětaše. Wězo je za toho, kiž džěto widzi a rozumi, džěto lóše.

Hdys a hdys přijědže po wójnje k nam do Njeswaćidla drjewo kałać a je do kehelow zestajeć. Ně, njeprjindže k jědži na faru a chcyše w synje w farskej bróžni spać. Donjesechmy jemu jědž na zahrodu a wón tam samlutki sedžeše.

Ze žonami njejsym jeho nihdy widzał. Bě sam. Plokaše sej sam při klumpje na dworje swoju drastu w zymnej wodže. Raz wob měsac džěše do města na piwo. Czuy přinjesechu jeho domoj. Zo by raz kemši był, njebych wědzał a sej to tež předstajić njemóžu. Njebych prajił, zo bě bjezbóžny. Jeho dušine zranjenja běchu zawěsće wulke a čežke. Hač stej moja wowka abo maćerka z nim hdy wo tym rěčaloj? Tukam, zo nic. Škoda.

Awgust bě po mojím zdaću dobry čłowjek. Bych jemu samo nětko rady hišće něšto dobreho činił. Bych so rady z nim na ławku sydnył a z nim wo jeho sonach, přeach a nuzach rěčať, słyšať a mjelčať.

Ach, zo bych so tola móht do stareho mysljenja tehdomnišeho časa zanurić a tak mi dopomhać, kritisce na nas a naš čas hladać. Zo bych móht wšelke lěpje činić. To sej sam praju a přeju.

Pawoł Wirth

Ze sakskeje synody

Wot 11. do 13. apryla wotmě so w Drježdžanach nalětnja synoda sakskeje krajneje cyrkwyje. Na tutej wobdžělištej so tež člonce centralneho wuběrka swětoweje rady cyrkwjow (ÖRK) Megan-Louis Schuster a dr. Lubina Malinkowa. Sobotu rano wuhotowaše nutrnosť, w kotrejž počahowaše so na přeni wšocyrkwinski koncil, kotryž wotmě so před 1 700 lětami w Niceji w džensnišej Turkowskej. Tam wobzamknychu Nicejanske wěrywuznaće, kiž hač do džensnišeho wšitke cyrkwyje zwjazuje a w kotrymž so trojjenički Bóh wuznawa. W běhu sobotnišeho wuradžowanja rozprawješe Lubina Malinkowa wo džělawosći swětoweje rady cyrkwjow, wosebje wo rozestajenjach z kolonializmom a misionstwom. **PB**

Z předsydstwa SET

Dnja 8. apryla wuradžowaše předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Serbskim domje w Budyšinje. Člonjo předsydstwa wobjednachu wotběh lětušeho cyrkwinskeho dnja w Husce. Dalše dypki běchu nabožne kónc tydženja w Hainewaldže, internetna strona towarstwa a lětuša hlowna zhromadźizna w Budyšinje, kotraž budže zdobom wólbna zhromadźizna. **M. Wirth**

Čichi pjatk w Spalach

Kóžde lěto čichi pjatk swjeća w Spalach kemše we wjesnej kapatce. Loni běchu sej žony składnostnje 650. róčnicy přěnjeho naspomnjenja wsy drastu k božemu wotkazanju Serbow wokoło Wojerec zwoblěkali. Dokelž běchu wšitcy tak zahorjeni, sej tež lěta zaso drastu zwoblěkach a serbske kěrluše spěwajo do kapať kročachu. Snano z toho nětko dobra tradicija wurósće a tak serbska narodna drasta kaž tež rěč w Spalach zaso wožiwjatej.

Tekst a foto: **Lubina Dučmanowa**

Powěsće

Gołkojce. Na wosadnym popołdnu 28. měrca w Gołkojcach předstajichu žiwjenje a skutkowanje třoch něhdy we wosadze skutkowacych abo z njeje pochadźacych zaslužbnych serbskich fararjow. Wo přeložerju Stareho zakonja Janje Bjedrichu Frycu porěča Ines Neumannojc, farar Klaus Natho jeho w sceniskim hraću předstaji. Wo fararjomaj Karlu Haussigu a Janje Bjedrichu Tešnarju, kotraž serbske nabožne spisy wudaštaj, přednošowaše Hartmut Leipner.

Dešno. Po mjeztym hižo wjac hač dže-sačlětnje tradiciji wotmě so njedzelu palmarum, 13. apryla, pasionske spěwanje w Dešnje. Skupina žonow zetka so popołdnu při cyrkwi a čehnjeje spěwajo do wjesneho džela Pšedejsa. Delnjoserbsce a němsce zanjesechu znate spěwy čicheho časa. Wšitke spěwarki běchu w swjedźenjeje wotpowědnej serbskej drasće.

Drječcy. Delnjoserbsko-němske kemše swjećachu čichi pjatk z lektorom Hartmutom Leipnerom w cyrkwi w Drječach.

Dešno. Čichi pjatk popołdnu wotmě so w tudyšej cyrkwi tradicionalne spěwanje chóra „Lužyca“. Pod nawodom Majki Stokoweje a Thomasa Dödinga zanjesechu spěwarki w polžarowskej drasće a tři spěwarjo starodawne delnjoserbske žarowske spěwy a kěrluše pasionskeho časa. Dwurěčnu nutrnost k temu měješe lektor Hartmut Leipner.

Slepo. Jutrowničku rano zeřdže so tu sydow žonow k jutrownemu spěwanju. Hač do 2023 bě so towarstwo Kólesko wo spěwanje postarało, loni bě wone wupadnyło. Na namołwu fararki Jadwigi Malinkoweje je skupina žonow wot lońšeje nazymy spěwanje zwučowała a naložk lětsa wob-

nowiła. Spěwač započachu w 5 hodź. w Nowym Miłorazu, w 6 hodź. pokročowachu na spěwnych ławkach při cyrkwi, zwotkež so potom na rańšu nutrnost na pohrjebnišćo do Rownoho podachu.

Rowno. Wot 4 hodź. bě šěsć jutrownych spěwarkow w Rownom po puću. Spěwajo pozastachu při domje Róže Šenkarjoweje a na ławkach na Njepilic statoku. Hroma-dže ze Slepjanskimi spěwarkami wobrubichu rańšu nutrnost na wjesnym pohrjebnišću. Po tym wočakowaše wšěch zhromadna jutrowna snědań na Njepilic statoku.

Čorný Chołmc. Kaž je mjeztym hižo tójšto lět z tradiciju, pěstowachu žony a holcy w Čornym Chołmcu tradiciju jutrowneho spěwanja. Při tym běchu spočatnje hišće němske kěrluše spěwali, mjeztym pak jenož serbsce spěwaja.

Picnjo. Delnjoserbske jutrowne kemše swjećachu druzi džen jutrow z fararjom n. w. Ingolfom Kšenku w Picnjanskej cyrkwi. Kemšam přizamkny so zhromadne kofej-piće.

Komorow. W Komorowje pola Rakec připrawichu njedawno dwurěčnu taflu z informacijemi wo šěsć we wsy rodzenych serbskich wosobinach. Po alfabetiskim rjedže su to Herman Bjenada, farar Michał Domaška, ludowědnica Hanka Fascyna, ludowy basnik Jurij Šewčik, Herman Šudak a Herman Wuhler. Wo wobsah tafle postara so městna Domowinska skupina, jeje zhotowjenje zaptaci Rakečanska gmejna. Tafla je připrawjena při domčku při Krabatowej kolesowskej šćežce.

Dary

W měrcu je so dariło za Pomhaj Bóh 100 eurow, 85 eurow, 80 eurow a 10 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 150 lětami, w meji 1875, předa Budyšinska wosada **wot Gutenberga čišćany Stary zakoń** do Jendźelskeje. Drohotnu knihu bě wosadže w lěće 1677 daril tehdyši kolator cyrkwyje, knježk von Nostiz nad Přiwícami. Nimale dwěsć lět wona potom lědma wobkedźbowana w drastkomorje cyrkwyje ležeše. Za čas dlěšjeje wakanicy, hdyž bě wosada bjez fararja, so jeje něchtó dohlada. Kniha měrješe 40 króc 30 centimetrov, bě wjace hač wosom kilogramow čezka, nutřka barbnje wupyšena a zdaše so być łaconski rukopis. Tole rozprawješe w měrcu 1874 Budyska němska nowina. Njewšědna powěsć zbudži za-

jim fachowca. Tón při dokładnym wobhladanju zwěsći, zo njejedna so wo rukopis, ale wo čišć slawneho Johanna Gutenberga, wunamakarja knihičišća, ze srjedź 15. lětstotka. Jako „42linkowska biblija“ znata kniha bě přewšo žadna a drohotna. Jenož 15 eksemplarow bě tehdy znatych, kiž so jako pycha w najslawnišich bibliotekach swěta chowachu. Na zakładze posudka knihu we wšelakich nowinach na předań poskićachu, na což so wjacori zajimcy přizjewichu. Naposledk ju 12. meje 1875 za 8 850 hriwnow Jendźelčanej předachu. Nic jenož za Budyšinsku wosadu by zajimawe było zhonić, kelko je kniha džensa hódna a hdže so nětko chowa.

T.M.

Přeprašujemy

11.05. Jubilate

- 10.00 serbsko-nimska namša w Lubinje w Paula-Gerhardtowej cerkwi (farař Liedtke, lektorka Norberg)
- 10.15 kemše z křćeńcu a z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink) z kemšemi za džěci (Leńka Meyerec)
- 10.30 serbsko-nimska namša w Serbskej cerkwi w Luborazu (farař Krautmacher, farař n. w. Kšenka) a wótwrjenje wustajeńce wo serbskich stawiznach luboraskego knězstwa (dr. Andreas Weigelt)
- 12.00 nutrnost w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)

15.05. štwórtk

18.30 Bjesada na farje w Bukecach

16.05. pjatk

18.00 spěwny wječork Hodźijskeje a Rakečanskeje Bjesady w Rakecach

17./18.05. sobota a njedzela

Serbski ewangelski cyrkwiniski džen w Husce

18.05. Kantate

10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Husce (sup. n. w. Malink, sup. Rummel) z kemšemi za džěci

24.05. sobota

14.30 mejemjetanje w Bukecach

29.05. Bože spěće

09.30 dwurěčne kemše w Malešecach (farař Ramsch, sup. n. w. Malink)

W juniju wusyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

01.06. Exaudi

- 10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink) z kemšemi za džěci (Leńka Meyerec)
- 12.00 nutrnost w serbskim rozhłosu (sup. Rummel)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarrweg 6, 02633 Hodźij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čišć: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67

BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkoweho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement płaći 15 eurow.